

Pyhittäjä Hariton Valamolainen

Pyhittäjä Hariton (Hrisanf Dunajev, 1872–1947) syntyi Kostroman läänin Soligalitšin piirikunnassa. Hän tuli Valamon luostariin 22-vuotiaana vuonna 1894. Hrisanf oli kiinnostunut hiljaisesta skiittaelämästä, tutki hengellistä kirjallisuutta ja harjoitti Jeesuksen rukousta. Munkiksi hänet vihittiin 5.3.1905.

Suomen arkkipiispa Sergei (Stragorodski) vihki Haritonin munkkidiakoniksi 18.2.1908. Vastoin sisäisiä pyrkimyksiään hänet nimitettiin seuraavana vuonna luostarin taloudenhoitajaksi. Hän protestoi, mutta joutui ottamaan tehtävän vastaan. Isä Hariton pyysi toistuvasti eroa ja siunausta asettua skiittaamaan, mutta kun lupaa ei annettu, hän jatkoi tunnollisesti taloudenhoitajan velvollisuuksien hoitamista.

Hariton toimi igumenien Mavrikin (1907-1918) ja Pavlinin (1918-1933) oikeana kätenä ensin taloudenhoitajana ja sitten varajohtajana. Hän seurasi läheltä luostaria 1900-luvun alkupuolella kohdanneita tapahtumia: Venäjän vallankumousta, Suomen itsenäistymistä, hengellisen yhteyden katkeamista Venäjän kirkkoon ja siirtymistä Konstantinopolin patriarkaatin alaisuuteen osana nuorta ja kansallismielistä autonomista Suomen ortodoksista kirkkoa sekä ajanlaskuriitaa.

Ajanlaskuriita jakoi Valamon veljestön kahtia, vanhan ja uuden ajanlaskun kannattajiin, jotka eivät olleet rukousyhteydessä keskenään. Vanhan kalenterin kannattajat raportoivat luostarin sisäisistä tapahtumista Moskovan patriarkaattiin ja pitivät yhteyttä Athosvuoren skismaattisiin kiivailijoihin. Suomen ortodoksinen kirkollishallitus ajoi omaa suomalaiskansallista linjaansa. Valtiovaltakin puuttui nuoren kirkon sisäisiin asioihin.

Ristiriitatilanteissa pyhittäjä Hariton osoitti harkintakykyä, tahdikkuutta ja sisäistä rukouksellista mielenvirettä. Hän säilytti maltillisen ja sovittelevan asenteen ja etsi aina luostarin etua. Hänen päämääränään oli taata luostarille laillinen asema Suomen valtiossa ja osana Suomen ortodoksista kirkkoa. Hän näki kirkkaasti poliittisen tilanteen eikä elätellyt kuvitelmia Neuvostoliitosta vanhan Venäjän suorana jatkumona.

Haritonilla oli luostarissa vastustajia, ja hän kärsi veljestöä repivistä riidoista, jotka riistivät mielenrauhan ja estivät rukouksen.

Syksyllä 1932 Hariton sai igumeni Pavlinilta siunauksen asettua Johannes Kastajan skiittaamaan. Mutta jo puolen vuoden kuluttua hänet kutsuttiin ehdolle igumenin vaaliin. Hänen vastalauseistaan ja kirjallisesta kieltäytymisestään huolimatta kirkollishallitus vaati häntä ehdokkaaksi.

Toukokuussa 1933 pyhittäjä Hariton valittiin Valamon igumeniksi. Hänen tukeaan luostarissa oli kaksi arvostettua isää, pyhittäjä Johannes Valamolainen ja skeemapappismunkki Jefrem.

Veljestön sisäinen yhteys toteutui vasta, kun Valamo vuonna 1945 siirtyi kaikkien munkkien yhteisellä päätöksellä kanonisesti Konstantinopolin patriarkaatin Moskovan patriarkaatin alaisuuteen. Pyhittäjä Haritonin ehdotuksesta luostari kuitenkin pysyi juridisesti ja hallinnollisesti Suomen ortodoksisen kirkon alaisuudessa. Moskovan patriarkaatin edustajalle metropoliitta Grigorille Hariton selitti oman näkemyksensä Suomen kirkon ja Valamon luostarin tilanteesta: ”Jos sanotaan, että meidän (uutta ajanlaskua noudattavien) pitää katua, meidän pitää saada tietää, missä olemme tehneet väärin. Jos pidetään syntinä, että me (luostarit) olemme yhdessä Suomen kirkon kanssa siirtyneet Ekumeenisen patriarkan jurisdiktioon, niin jos emme olisi sitä tehneet, Suomen kirkkoa ei nyt ehkä olisi olemassa, ei myöskään luostareita. Jos Suomen ortodoksinen kirkko väistämättömän onnettomuuden nähdessään siirtyi Ekumeenisen patriarkan jurisdiktioon ja siten turvasi asemansa maassa ja pelasti ortodoksisuuden, ja jos myös luostarit Suomen ortodoksisen kirkon alaisuudessa saivat laillisen aseman, niin että ne sodan raskaasta koettelemuksesta huolimatta yhä ovat olemassa Suomessa, niin pitäisikö näitä toimia muka katua?”

Pyhittäjä Hariton loi pohjan Valamon luostarin tulevaisuudelle itsenäisessä Suomessa. Hänen elävästä kiinnostuksestaan hengellisiin asioihin kertoo hänen kokoamansa kirja Jeesuksen rukous sekä tutkielma Аскетизм и монашество (Asketismi ja munkkius).

Pyhittäjä Hariton ajatteli kuolinvuoteellaankin luostaria ja huomioi vihamiehiään. Kaksi ja puoli viikkoa ennen kuolemaansa hän pyysi hoitajikseen kahta munkkia, pappismunkki Jeronimia ja munkki Juviaania, jotka olivat jatkuvasti kirjelmöineet Moskovan patriarkaattiin häntä vastaan. Haritonin rauhallinen ja hurskas kuolema teki heihin vaikutuksen.

Pyhittäjä Haritonin muistopäivä on 27.10 (kuolinpäivä vuonna 1947). Pyhittäjä Hariton on haudattu Kristuksen Kirkastumisen luostarin hautausmaalle Heinävedelle.

Ikonit: Pyhittäjä Hariton tulee kuvata skeemamunkin asuun, sillä hänet vihittiin ennen kuolemaa vuonna 1947 suureen skeemaan. Ikonissa pyhittäjä siunaa oikealla kädellään ja vasempaan käteen hänelle voi kuvata joko igumenin sauvan tai kirjakäärön. Pyhittäjää ei kuitenkaan tule kuvata Laatokan tai Heinäveden Valamon pääkirkko käsissään, sillä häntä ei liitetä pyhien joukkoon kirkonrakentajana. Jos hänet kuvataan kokovartaloisena, voi taustaan kuvata Kristuksen kirkastumisen kirkon Heinäveden Papinniemestä.

Kirjakäärön tekstivaihtoehdot:

Kaikessa toteutuu Jumalan tahto.

Herra ei jätä meitä ilman lohdutusta.

Herra, anna minun täyttää Sinun tahtosi.